

ΑΡΚΟΥΔΑ

Όταν χειμώνιασε και με αφορμή τις γνώσεις μας για τα ζώα που πέφτουν σε χειμερία νάρκη, ασχοληθήκαμε με την αρκούδα.

Μιλήσαμε αρκετά για το ρόλο της στην τροφική αλυσίδα. Είδαμε την ταινία «Ο αδερφός μου ο αρκούδος» της Walt Disney και σχολιάσαμε μύθους και ιστορίες που γνωρίζουμε για το συγκεκριμένο είδος. Φτιάξαμε μάσκες και παίξαμε θεατρικό παιχνίδι, όπου κάποιοι απρόσεκτοι κυνηγοί «ξυπνάνε» τις αρκούδες από το λήθαργό τους και ποιες ήταν οι επιπτώσεις. Γράψαμε δικές μας ιστορίες. Διερευνήσαμε το ρόλο και την αξία των περιβαλλοντικών οργανώσεων που φροντίζουν για τη διάσωσή της. Κάναμε καδράκια με την αρκούδα στον χειμερινό της ύπνο. Διατυπώσαμε τους προβληματισμούς μας και για τις πολικές αρκούδες και τον άμεσο κίνδυνο εξαφάνισής τους λόγω των κλιματικών αλλαγών, ενώ παράλληλα συγκρίναμε τα δύο είδη ως προς τα χαρακτηριστικά και τον τρόπο ζωής τους. Διαβάσαμε το παραμύθι «Η Χρυσομαλλούσα και οι τρεις αρκούδες» και συζητήσαμε ποια στοιχεία είναι φανταστικά και ποια ανταποκρίνονται στην πραγματικότητα ως προς τις αρκούδες, έτσι όπως παρουσιάζονται σ' αυτό.

ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑΚΟ ΥΛΙΚΟ ΚΑΙ ΦΥΛΛΑ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

ΝΑ ΣΥΣΤΗΘΩ!

Με λένε καφέ αρκούδα και ανήκω στην οικογένεια των αρκτιδών θηλαστικών (οι αρχαίοι Έλληνες μας έλεγαν άρκτους, από εκεί βγήκε το όνομα της οικογένειάς μου).

Το κεφάλι μου είναι χοντρό, τα σαγόνια μου μεγάλα και δυνατά, τα δόντια μου μεγάλα και η μυϊκή δύναμή μου τεράστια. Μπορώ να στηρίζομαι και να βαδίζω με τα πισινά μου πόδια. Με τα μπροστινά σφίγγω τον εχθρό ή αγκαλιάζω τη λεία μου. Έχω μυτερά νύχια, για να σκάβω το χώμα και να αμύνομαι. Μπορώ να σκαρφαλώνω εύκολα στα δέντρα και στους γκρεμούς. Γενικά, όμως, οι κινήσεις μου είναι αργές και νωθρές, εκτός αν εξαγριωθώ ή αισθανθώ κίνδυνο, οπότε αναπτύσσω μεγάλη ταχύτητα και ο βηματισμός μου μοιάζει με καλπασμό. Από τις αισθήσεις η ακοή είναι η πιο αναπτυγμένη και η όσφρησή μου πολύ ευαίσθητη. Γενικά, αν και μεγαλόσωμο ζώο (το μήκος μου μπορεί να φτάσει μέχρι τα δύομισι μέτρα και το βάρος μου τα 250 κιλά), είμαι πολύ ευαίσθητη. Ίσως γι' αυτό κινδυνεύω να εξαφανιστώ!!! Λίγες μόνο αρκούδες έχουμε μείνει στα δάση της Πίνδου, της Ροδόπης και του Ολύμπου...

**Παρατηρήστε τις εικόνες και συζητήστε πώς περνάει
ένας χρόνος της αρκούδας.**

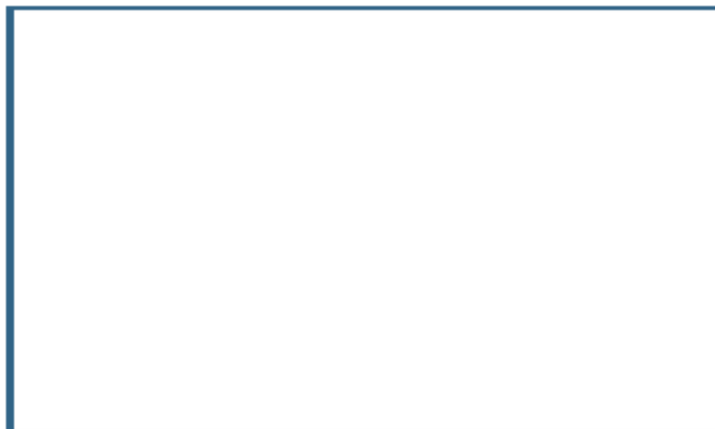
Το ημερολόγιο της αρκούδας

 <p>Γενάρης - Φλεβάρης</p>	 <p>Μάρτιος - Απρίλης</p>	 <p>Μάιος - Ιούνιος</p>	 <p>Ιούλιος - Αύγουστος</p>
 <p>Σεπτέμβριος</p>	 <p>Οκτώβριος</p>	 <p>Νοέμβριος</p>	 <p>Δεκέμβριος</p>

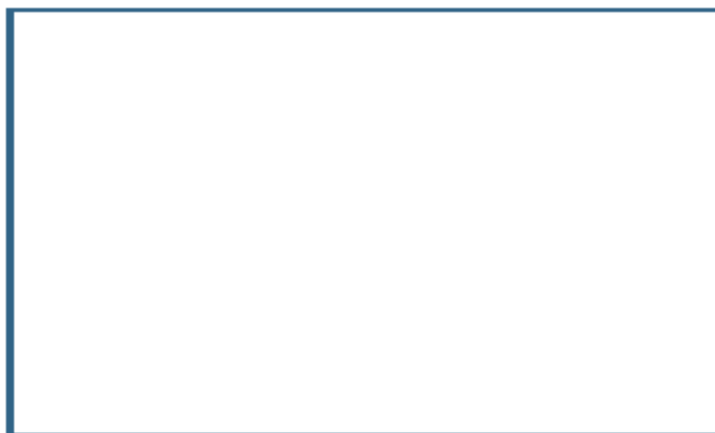
**Διαβάστε τα κείμενα και προσπαθήστε να επιλέξετε
την εικόνα που ταιριάζει με το καθένα.**

Το Μάρτιο τα τελευταία χιόνια δεν έχουν λιώσει ακόμη. Η αρκούδα βγαίνει από τη φωλιά της και τα μικρά της βλέπουν για πρώτη φορά το θαυμαστό κόσμο του δάσους.

Στο δάσος επιστρέφουν ο κούκος, η κίτσα, ο στραβομύτης και όλα τα υπόλοιπα πουλιά. Εμφανίζονται οι πρώτες πεταλούδες που κάθονται στους κρόκους. Τον Απρίλη ο καιρός γίνεται ζεστότερος και τα τελευταία χιόνια λιώνουν.

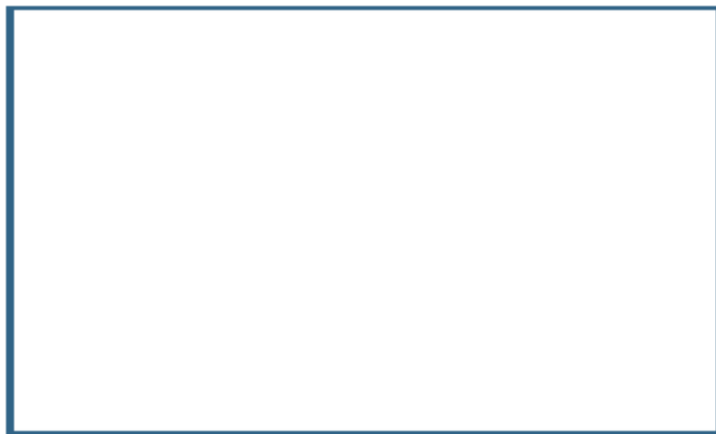
Το Μάιο όλα είναι πανέμορφα στο δάσος. Η μαμά αρκούδα πηγαίνει τα μικρά της στο ποτάμι. Εκεί τα μικρά βλέπουν για πρώτη τους φορά, κάστορες, βίδρες, βατράχια και ένα σωρό πλάσματα του νερού. Οι ζέστες του Ιουνίου βρίσκουν την αρκούδα και τα μικρά της να έχουν παχύνει αρκετά. Μπορούν πλέον να διαλέγουν ανάμεσα σε πολλά είδη τροφών.

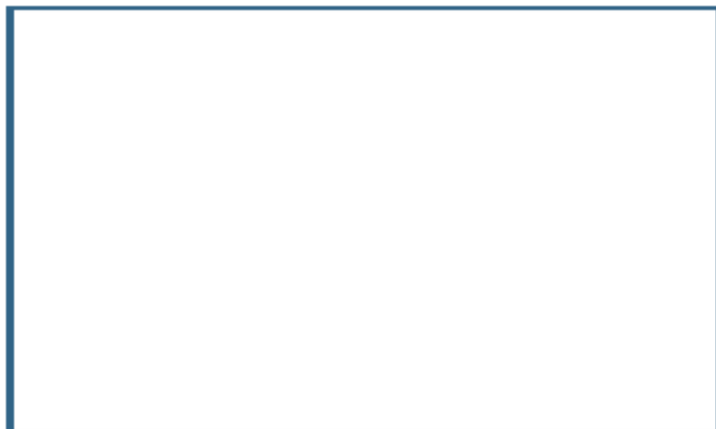
Οι αρκούδες τρελαίνονται για μέλι. Τέλη Ιουλίου και αρχές Αυγούστου έχουν ωριμάσει όλα τα φρούτα του δάσους. Τα φραγκοστάφυλα, αγριοφράουλες, βατόμουρα, μύρτιλα. Η μαμά αρκούδα οδηγεί τα μικρά της σ' ένα δέντρο που έχει μια φωλιά άγριων μελισσών. Σηκώνεται στα μπροστινά της πόδια και αρχίζει να ρουφάει το γλυκό μέλι ενώ γύρω της οι μέλισσες πετάνε αλαφιασμένες. Τα μικρά παλεύουν για το ποιο θα φάει περισσότερο από το μέλι που πέφτει στα χόρτα.

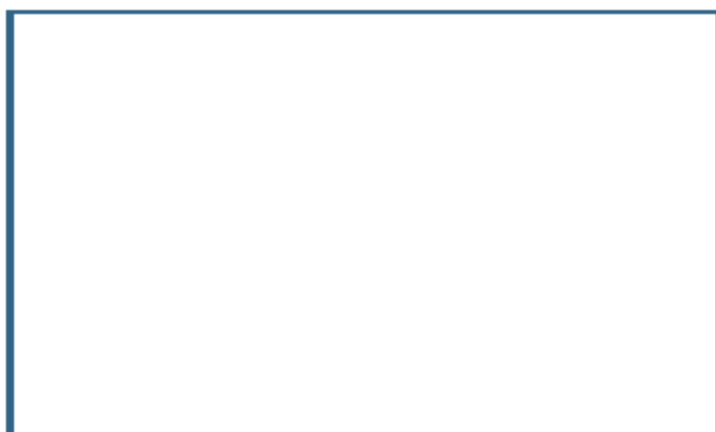
Τέλος καλοκαιριού. Μπαίνει ο Σεπτέμβρης και οι αρκούδες κυνηγάνε στο ποτάμι πέστροφες και σολομούς. Στέκονται στα βραχώδη μέρη και την ώρα που τα ψάρια προσπαθούν να υπερνικήσουν τα φυσικά εμπόδια του ποταμού οι αρκούδες τα τσακώνουν. Εκτός απ' τις αρκούδες όμως κι άλλα ζώα ψαρεύουν. Είναι οι βίδρες που τρελαίνονται για σολομούς.

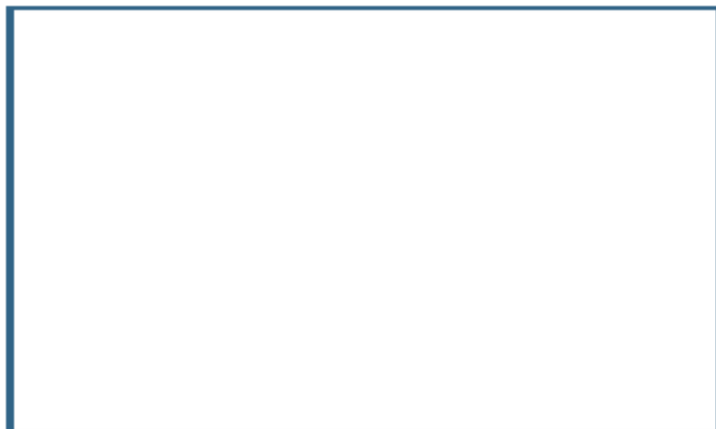
Οκτώβριος. Ο καιρός αρχίζει να κρυώνει. Ωστόσο η μαμά αρκούδα και τα μικρά της έχουν βάλει αρκετά κιλά . Συχνά και ενώ το στομάχι τους έχει γεμίσει με λογής-λογής τροφές, όπως βελανίδια, κουκουνάρια και αγριόμηλα η μαμά αρκούδα δείχνει στα μικρά της πως να ανακαλύπτουν μερικές λιχουδιές. Αναποδογυρίζει πέτρες και βρίσκει μυρμήγκια τα οποία τρώει με πολλή όρεξη.

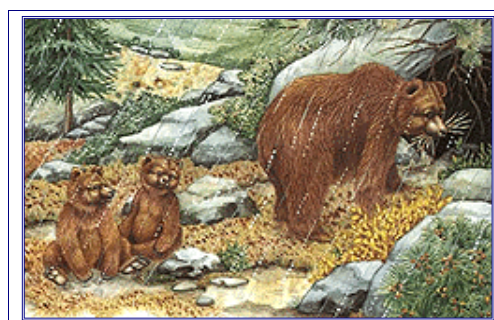
Τέλη Νοεμβρίου και ο καιρός πλέον δεν αστειεύεται. Το κρύο έχει δυναμώσει και η βροχή έχει μουσκέψει την αρκούδα και τα μικρά της. Τα τελευταία αποδημητικά πουλιά φεύγουν για πιο ζεστά μέρη. Η αρκούδα αρχίζει να φτιάχνει τη φωλιά της. Φροντίζει να είναι καλά προφυλαγμένη. Έπειτα την στρώνει με λογής-λογής ξερά κλαδιά.

Αρχές Δεκέμβρη. Έξω το δάσος έχει ντυθεί με ένα απαλό στρώμα χιονιού. Μέσα στη φωλιά όμως επικρατεί ησυχία και ζεστασιά. Τα αρκουδάκια έχουν κουρνιαστεί στα πλευρά της μαμάς τους. Είναι πολύ ευχάριστος ο ύπνος που θα διαρκέσει τρεις μήνες. Θα μείνουν με τη μαμά τους άλλη μια χρονιά και μετά θα την αποχωριστούν. Ως τότε όμως είναι πολύς καιρός...

(Από το βιβλίο: «Ένας χρόνος με την αρκούδα», εκδ. Πατάκης)

ΧΕΙΜΕΡΙΟΣ ΛΗΘΑΡΓΟΣ - ΧΕΙΜΕΡΙΑ ΝΑΡΚΗ

Η φίλη μας η αρκούδα, λοιπόν, το χειμώνα πέφτει για 3–4 μήνες σε χειμερία νάρκη (πιο σωστά θα λέγαμε ότι πέφτει σε χειμέριο λήθαργο). Το πυκνόμαλλο δέρμα της την προφυλάσσει από το κρύο και όταν ναρκώνεται, ζει από τα αποθέματα του λίπους που αποταμιεύει κάτω από το δέρμα.

Πολλά ζώα για να αντιμετωπίσουν τις ιδιαίτερες συνθήκες του χειμώνα (κρύο - έλλειψη τροφής), έχουν αναπτύξει κατάλληλους μηχανισμούς

επιβίωσης όπως το χειμέριο λήθαργο και τη χειμερία νάρκη που διαφέρουν μεταξύ τους.

□ Βρες τις διαφορές και αντιστοίχισε αυτά που ταιριάζουν:

Χειμέριος λήθαργος	<ul style="list-style-type: none">• Μειώνεται η θερμοκρασία του σώματος όσο και του περιβάλλοντος.• Το ζώο ξυπνά εύκολα.• Οι παλμοί της καρδιάς ελαττώνονται έως 40%.• Η θερμοκρασία του σώματος μειώνεται κατά 1 βαθμό.• Το ζώο δεν ξυπνά εύκολα.• Το ζώο ξυπνά για να αποβάλλει ούρα και κόπρανα.
Χειμέρια νάρκη	<ul style="list-style-type: none">• Οι παλμοί της καρδιάς ελαττώνονται δραματικά.• Το ζώο δεν ξυπνά για να αποβάλλει ούρα.• Η αρκούδα πέφτει σε χειμέριο λήθαργο.• Το φίδι πέφτει σε χειμέρια νάρκη.

ΑΠΟ ΤΗ ΜΥΘΟΛΟΓΙΑ ΣΤΗΝ ΑΣΤΡΟΝΟΜΙΑ...

Η «Μεγάλη Άρκτος» και η «Μικρή Άρκτος» είναι δύο αστερισμοί κοντά στο Βόρειο Πόλο. Από πού πήραν το όνομά τους;

Σύμφωνα με την ελληνική μυθολογία, ο αστερισμός της Μεγάλης Άρκτου ήταν η μεταμορφωμένη σε αρκούδα Καλλιστώ, η κόρη του βασιλιά της Αρκαδίας. Τη μεταμόρφωσε σε αρκούδα η Ήρα, από ζήλια, γιατί την ερωτεύτηκε ο Δίας. Η Καλλιστώ παρακάλεσε να γίνει κι ο γιος της ο Αρκάδας ένας αστερισμός, για να τον έχει κοντά της. Ο Δίας τον μεταμόρφωσε και αυτόν σε αρκούδα και έτσι έγινε ο αστερισμός της Μικρής Άρκτου.

□ Αν ενώσετε τους αριθμούς με τη σειρά, θα δείτε το σχήμα των αστερισμών...

Παρατηρήστε τις εικόνες και σχολιάστε τις. Μπορείτε να σκεφτείτε ποιοι είναι οι κίνδυνοι για τις καφέ αρκούδες;

1. Στο παρακάτω παραμύθι για την αρκούδα, λείπουν μερικές λέξεις. Βρείτε τις από το πλαίσιο και βάλτε τις στη σωστή τους θέση.

"Οι ξυλοκόποι και η αρκούδα"

Δυο φίλοι συντροφιά. Ξαφνικά τους παρουσιάστηκε μια Ο ένας πρόφτασε ν' ανέβει σ' ένα δέντρο και να κρυφτεί. Ο άλλος, εκεί που το θηριό θα του, ρίχτηκε καταγής και έκανε τον πεθαμένο, γιατί λένε πως η αρκούδα δεν αγγίζει πτώματα. Λοιπόν αυτή την μούρη της και τον μυριζόταν από παντού. Εκείνος όμως κρατούσε την του. Όταν έφυγε το ζώο, ο φίλος που ήταν ανεβασμένος στο δέντρο κατέβηκε και τον

τον άλλο τι του είπε η αρκούδα στ' αυτί. Κι εκείνος αποκρίθηκε:
"να μην οδοιπορώ πια με αυτούς που δεν
στους φίλους τους που κινδυνεύουν". Ο μύθος σημαίνει πως οι
αληθινοί φίλοι στη δυστυχία

ανάσα χιμούσε παραστέκονται οδοιπορούσαν
κρίνονται ρωτούσε αρκούδα Σίμωσε

**Τώρα που τα είπαμε ...
Τι λέτε; Είμαστε φίλοι ή εχθροί;**

□ Αν είσαι φίλος, δείξε το !!!

- A _ _ _ _ _ 1. Είναι άστρο (μικρή και μεγάλη).
- P _ _ _ _ _ 2. Στα βουνά της ζει η αρκούδα.
- K _ _ _ _ _ 3. Το αγαπημένο φρούτο της αρκούδας.
- O _ _ _ _ _ 4. Μία από τις αισθήσεις της αρκούδας.
- Y _ _ _ _ _ 5. Φτιάχνει τη φωλιά της σε μεγάλο
- Δ _ _ _ _ 6. Εκεί ζει η αρκούδα
- A _ _ _ _ _ 7. Ο μεγαλύτερος εχθρός της αρκούδας.

ΛΥΣΕΙΣ: άρκτος, Ροδόπη, κεράσι, όσφρηση, υψόμετρο, δάσος, άνθρωπος

□ Το μωράκι της αρκούδας ...

1. _____

2. _____

3. _____

4. _____

5. _____

6. _____

7. _____

8. _____

9. _____

1. Η αρκούδα τρέφεται με μικρά θηλαστικά, μέλι και καρπούς, όπως τις κατακόκκινες, που βρίσκει στο δάσος.
2. Έτσι λέγεται το στόμα των πτηνών.
3. Ένα όμορφο υδρόβιο πτηνό με ψηλό λαιμό.
4. Το ψηλότερο βουνό της Ελλάδας, όπου ζούσαν οι θεοί των αρχαίων Ελλήνων. Εκεί κάποτε ζούσαν και αρκούδες.
5. Η χειμερία νάρκη είναι ο βαθύς των ζώων, που κρατάει τους χειμερινούς μήνες που δε βρίσκουν τροφή.
6. Τα σαρκοφάγα ζώα έχουν πιο μακριά, δυνατά και μυτερά από τα φυτοφάγα.
7. Η αρκούδα όταν ξυπνάει από τη χειμερία νάρκη είναι πολύ εξαντλημένη. Είναι πιο αδύνατη και πιο
8. Τα όστρακα της θάλασσας τα λέμε και
9. Οι άνθρωποι καταλαβαίνουν την ύπαρξη της αρκούδας σε κάποια περιοχή, γιατί αφήνει πίσω της κάποια αποτυπώματα, πατημασιές, δηλαδή

ΛΥΣΕΙΣ: αγριοφράουλες, ράμφος, κύκνος, Όλυμπος, ύπνος, δόντια, αδύναμη, κοχύλια, ίχνη

ΣΥΝΕΧΙΣΕ ΤΗΝ ΙΣΤΟΡΙΑ

- Διάβασε προσεκτικά την αρχή της παρακάτω ιστορίας.
- Συνέχισε την ιστορία όπως νομίζεις.
- Βάλε έναν τίτλο.
- Ζωγράφησε μια εικόνα από αυτή.

Μια φορά κι έναν καιρό ζούσε σε μια σπηλιά μια αρκούδα. Ήταν πολύ λυπημένη γιατί δεν είχε κανένα φίλο να μοιραστεί τις σκέψεις της. Αποφάσισε λοιπόν να γυρίσει όλο το δάσος μήπως βρει κάποιον να κάνει παρέα. Έτσι λοιπόν...

Η ΑΡΚΟΥΔΑ ΣΤΗ ΓΛΩΣΣΑ ΤΟΥ ΛΑΟΥ ...

- Νηστικό αρκούδι δε χορεύει.
- Κάνει το κρύο της αρκούδας.
- Θα φας το ξύλο της αρκούδας.
- Ό,τι κάνει ο αρκουδιάρης, το κάνει και η μαϊμού του.

ΔΕΛΦΙΝΙ

Ιδιαίτερα αγαπητό είδος σε όλους μας, δε θα μπορούσε να διαφύγει της προσοχής μας. Μια και γνωρίζαμε αρκετά πράγματα γι' αυτό είπαμε να διαφοροποιήσουμε την προσέγγισή μας. Έτσι, «κατεβάσαμε» από την ιστοσελίδα του WWF το βιβλίο του Giovanni Bearzi «Οι φίλοι μας τα δελφίνια», το «δέσαμε», το διαβάσαμε, το ζωγραφίσαμε, το συζητήσαμε... Αναρωτηθήκαμε πώς οι άνθρωποι είναι μερικές φορές τόσο αδίστακτοι και εχθρικοί σε πλάσματα τόσο φιλικά... Το διαδίκτυο (μέσα από άρθρα που «κατεβάσαμε»), τα περιοδικά και οι εφημερίδες που φέραμε στο σχολείο, μας βοήθησαν να διευρύνουμε τους προβληματισμούς και τις σκέψεις μας για τη δράση περιβαλλοντικών οργανώσεων και ομάδων, που στόχο έχουν τη διάσωση των δελφινιών.

ΘΕΜΑΤΑ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΙΣΜΟΥ

Κυανή Κοινωνία... για τη σωτηρία των δελφινιών

19-12-07 - Νέα Συλλόγων

«Κυανή Κοινωνία» ονομάζεται η πλατφόρμα δράσης για τη διάσωση των δελφινιών Κορινθιακού και Πατραϊκού που συνέστησαν μεταξύ τους οι ναυτικοί-ιστιοπλοϊκοί όμιλοι Μεσολογγίου, Ναυπάκτου, Πατρών και Ρίου. Με την επιστημονική συνδρομή του Ινστιτούτου Θαλάσσιας & Περιβαλλοντικής Έρευνας «ΑΡΧΙΠΕΛΑΓΟΣ» και τη στήριξη της ΓΕΦΥΡΑ Α.Ε., η κοινωνία των πολιτών συναντά την πλέον αγνή κοινωνία νοημόνων όντων του πλανήτη, δηλ. αυτή των δελφινιών. Στόχος είναι να διασωθούν όχι μόνο τα δελφίνια της κλειστής αυτής θάλασσας, αλλά και τα θαλάσσια οικοσυστήματα στο σύνολό τους, που περιλαμβάνουν και τα δελφίνια, αλλά και τους ανθρώπους.

Οι κοινωνικοί και επιστημονικοί εταίροι του περιβαλλοντικού εγχειρήματος, επέλεξαν να ξεκινήσουν τη δραστηριότητά τους μέσα στο 2007, έτος που έχει ανακηρυχθεί από τον ΟΗΕ «Έτος Δελφινιού» μιας και τα δελφίνια, που προηγούνται του ανθρώπου ως προς την

εμφάνισή τους στη Γη κατά είκοσι περίπου εκατομμύρια χρόνια, είναι πλέον είδος υπό εξαφάνιση.

Σημείο συνάντησης και επίσημης έναρξης των δραστηριοτήτων ορίστηκε η Γέφυρα Ρίου – Αντιρρίου, ως σύμβολο ένωσης των

προσπαθειών των ανθρώπων των δύο ακτών και ως έργο που δεν επηρέασε αρνητικά το φυσικό περιβάλλον κατά την κατασκευή του...

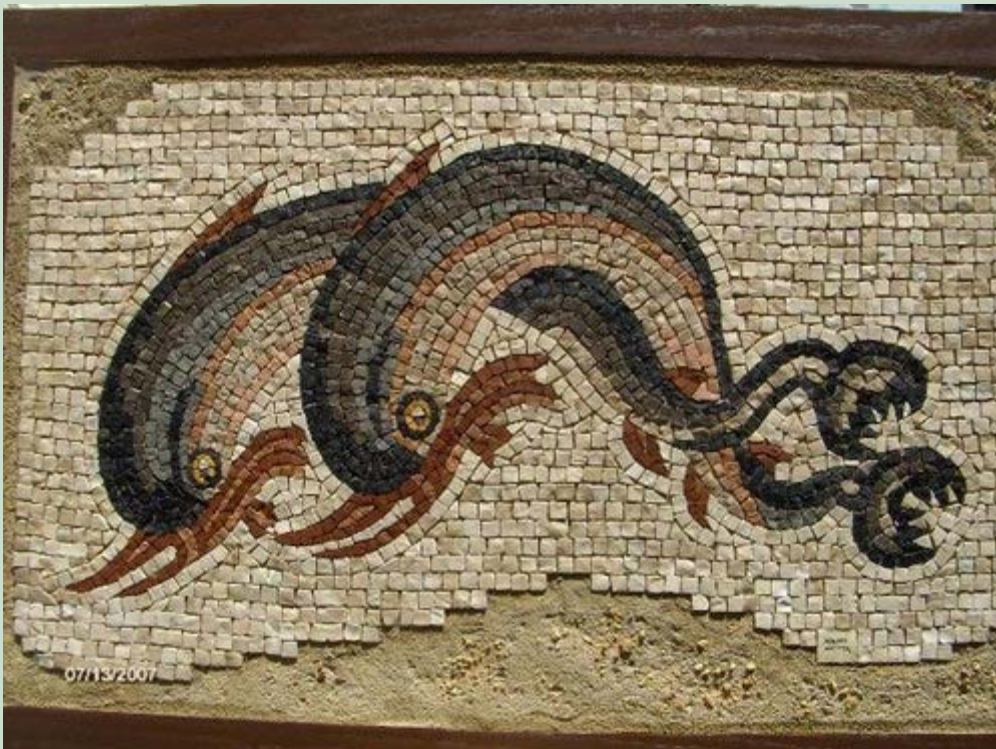
Η τοπική κοινωνία της Δυτικής Ελλάδας καλείται να διαφυλάξει το οικοσύστημα των δύο κόλπων στο οποίο επιβιώνει ακόμη – ανάμεσα σε άλλα είδη (ρινοδέλφινο, σταχοδέλφινο, ζωνοδέλφινο) – το ιδιαίτερα σπάνιο είδος, το κοινό δελφίνι, είδος στο οποίο αναφέρεται ο Αριστοτέλης στην περί ζώων πραγματεία του και στις μέρες μας έχει σχεδόν εξαφανιστεί από την ανατολική Μεσόγειο...

Η εκστρατεία ξεκινά με τη διανομή αφισών, φυλλαδίων και wallpaper ηλεκτρονικών υπολογιστών, ενώ θα συνεχιστεί και με δράσεις ευαισθητοποίησης των τοπικών αρχών, καθώς και με επιστολή ενημέρωσης προς τον Πρόεδρο της Δημοκρατίας, ο οποίος ενεργοποιείται για την προστασία του εθνικού μας περιβάλλοντος...

ΠΗΓΗ: www.nafpaktia.com

27 ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΣ, 2007

Δελφίνια στη Βαλτική: ένδειξη υπερθέρμανσης του πλανήτη

Σύμφωνα με τον Γερμανό επιστήμονα Χάραλντ Μπένκε, του γερμανικού «Μουσείου Θάλασσας», αποτελεί μια πρόσθετη ένδειξη ότι ο πλανήτης μας έχει υπερθερμανθεί το γεγονός ότι ΠΡΩΤΗ φορά μετά από έξι ολόκληρα χρόνια, θεάθηκαν δύο δελφίνια καταμεσής της Βαλτικής Θάλασσας.

Τα δελφίνια που έγιναν αντιληπτά στη Βαλτική ήταν δύο αντιπρόσωποι του είδους *Delphinus delphis*, μάνα μαζί με το παιδί της, το οποίο κάθε τόσο θήλαζε.

Τα δύο δελφίνια θεάθηκαν την Κυριακή κοντά στο νησί Χίντενσι από τα μέλη του πληρώματος ενός γερμανικού περιπολικού της Ακτοφυλακής.

πληροφορίες από το ΑΠΕ - ΜΠΕ

ΠΗΓΗ: <http://kalymnos-aegean.blogspot.com>

Μειώθηκαν σε 15 από 150 τα δελφίνια σε μόλις 10 χρόνια

*Γρι-γρι, μηχανότρατες και βιντζότρατες προκαλούν
τη μεγαλύτερη καταστροφή*

«Ε» 13/5/2009

Το Ιόνιο χάνει τα δελφίνια του... Μία από τις τελευταίες περιοχές της κεντρικής Μεσογείου, όπου συναντώνται κοινά δελφίνια, η θάλασσα του Ιονίου βρίσκεται αντιμέτωπη με τον άμεσο κίνδυνο του αφανισμού των σπάνιων δελφινιών από τα νερά της.

Σύμφωνα με εντατική επιστημονική έρευνα που πραγματοποιήθηκε στην περιοχή, ο αριθμός των κοινών δελφινιών έχει μειωθεί από τα 150 στα 15 τα τελευταία δέκα χρόνια.

Η αρνητική τάση δεν θεωρείται συνέπεια μετανάστευσης ή μετακινήσεων ευρείας κλίμακας, αλλά αποδίδεται στην έλλειψη τροφής

λόγω της υπεραλίευσης. Τη μεγαλύτερη καταστροφή φαίνεται πως προκαλούν τα γρι γρι, οι μηχανότρατες και οι βιντζότρατες. Στο πλαίσιο αυτό, 10 διεθνείς και 3 ελληνικές ερευνητικές και περιβαλλοντικές Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις απευθύνουν έκκληση ζητώντας την άμεση λήψη διαχειριστικών μέτρων της αλιείας προκειμένου να προστατευτεί ο σπάνιος οικισμός δελφινιών.

Συγκεκριμένα, ζητούν την αυστηρή εφαρμογή της νομοθεσίας και του Ευρωπαϊκού Κανονισμού για την πάταξη της παράνομης αλιείας, την επιβολή χρονικών περιορισμών στην αλιεία με γρι γρι και μηχανότρατα, την πλήρη απαγόρευση της βιντζότρατας και την υιοθέτηση πιο επιλεκτικών στατικών διχτύων από όλα τα σκάφη παράκτιας αλιείας.

Το βραχύρυγχο κοινό δελφίνι είναι ένα από τα τέσσερα είδη δελφινιών που ζουν στη χώρα μας και αποτελούσε κάποτε το πιο κοινό είδος κήτους της Μεσογείου. Παρ' όλα αυτά, τα τελευταία 10 χρόνια έχει επισημανθεί η δραματική μείωση του πληθυσμού του.

Η θαλάσσια περιοχή ανατολικά της Λευκάδας και πέριξ του νησιού Κάλαμος ήταν ένας από τους τελευταίους θυλάκους πυκνής παρουσίας στη δυτική και ανατολική Μεσόγειο.

Τα κοινά δελφίνια είναι σπάνια ή απόντα από την κεντρική Μεσόγειο, συμπεριλαμβανομένης της ελληνικής τάφρου, της Αδριατικής, άλλων τμημάτων του Ιονίου, ενώ λίγα ακόμη δελφίνια εντοπίζονται στον Κορινθιακό κόλπο.

Η συγκεκριμένη περιοχή του Ιονίου φιλοξενεί επίσης την απειλούμενη μεσογειακή φώκια και τη θαλάσσια χελώνα Καρέτα-καρέτα, ενώ αποτελεί περιοχή συγκέντρωσης γόνου μπακαλιάρου. Ως εκ τούτου έχει χαρακτηριστεί Τόπος Κοινοτικής Σημασίας NATURA 2000.

KATEPINA POBBA

ΠΗΓΗ: www.ethnos.gr

Αφού διαβάσετε προσεκτικά τα παραπάνω άρθρα, συζητήστε:

Ποιο είναι το θέμα τους;

Ποια προβλήματα αναδεικνύουν;

Προτείνονται λύσεις για την αντιμετώπιση των προβλημάτων, και αν ναι ποιες;

ΜΕΣΟΓΕΙΑΚΗ ΦΩΚΙΑ (ΜΟΝΑΧΟΥΣ - ΜΟΝΑΧΟΥΣ)

Και η φώκια είναι ένα είδος γνωστό και αγαπητό στα παιδιά. Ωστόσο, πολλές από τις προϋπάρχουσες ιδέες τους ήταν συγκεχυμένες, καθώς μπέρδευαν σε αρκετές περιπτώσεις στοιχεία της πολικής με εκείνα της μεσογειακής φώκιας. Έπρεπε, λοιπόν, να διαλύσουν την «ομίχλη» και να ξεκαθαρίσουν τα πράγματα. Μέσα από βιβλία, περιοδικά και διάφορες δραστηριότητες καταφέραμε να διακρίνουμε τα πράγματα και να γνωρίσουμε καλύτερα τη «δική μας» φώκια, τη μεσογειακή.

Σύμμαχος και βοηθός μας ήταν η περιβαλλοντική οργάνωση Mom, με την οποία συνεργαστήκαμε. Η Mom μας έστειλε έντυπο υλικό με το οποίο ασχοληθήκαμε μεθοδικά. Ιδιαίτερα μας βοήθησε το «βιβλιράκι» που μας προμήθευσε («Μεσογειακή φώκια, *Monachus monachus*»), το οποίο ζωγραφίσαμε και μελετήσαμε. Εκτός αυτού, ήρθε στο σχολείο μας εκπρόσωπος – εμψυχώτρια της Mom, η οποία με διάφορες δραστηριότητες και μέσα από τις ερωτήσεις που τις κάναμε μας ώθησε στην περαιτέρω ευαισθητοποίηση για το συγκεκριμένο είδος. Ως επιστέγασμα, φτιάξαμε ομαδικά μία μεγάλη κατασκευή – κολάζ για τη φώκια, την οποία αναρτήσαμε σε κεντρικό σημείο του σχολείου για την ενημέρωση και ευαισθητοποίηση των συμμαθητών μας.

Εκτός από τη συνεργασία μας με την οργάνωση Mom, παρωθητικές και αποτελεσματικές ως προς τους στόχους μας ήταν και διάφορες δραστηριότητες στο σχολείο. Φτιάξαμε και παίξαμε επιτραπέζιο παιχνίδι. Διαβάσαμε το βιβλίο της Ιωάννας Κυρίτση – Τζιώτη «Η φώκια που τραγουδούσε» (εκδ. Ελληνικά Γράμματα) και κάναμε την κατασκευή με τη φώκια που τραγουδάει, όπως προτείνεται σε αυτό. Μελετήσαμε και άλλα βιβλία και περιοδικά και αναπτύξαμε σκέψεις, συναισθήματα και προβληματισμούς. Παίξαμε θεατρικό παιχνίδι «φώκιες και ψαράδες» και αφεθήκαμε στη μαγεία της επιλογής του «ρόλου».

Απόδειξη της θετικής επίδρασης των παραπάνω δράσεων ήταν η αυθόρμητη κίνηση κάποιων μαθητών, οι οποίοι έφτιαξαν «ενημερωτικές κάρτες» ευαισθητοποίησης που τις διένειμαν σε γνωστούς και φίλους τους.

ΦΥΛΛΑ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

☞ Ζωγράφισε τους σταθμούς-κινδύνους, σταθμούς-φίλους της Μεσογειακής φώκιας. Μετά με ένα ζάρι και πόνια παίξε με τους φίλους σου το παιχνίδι.

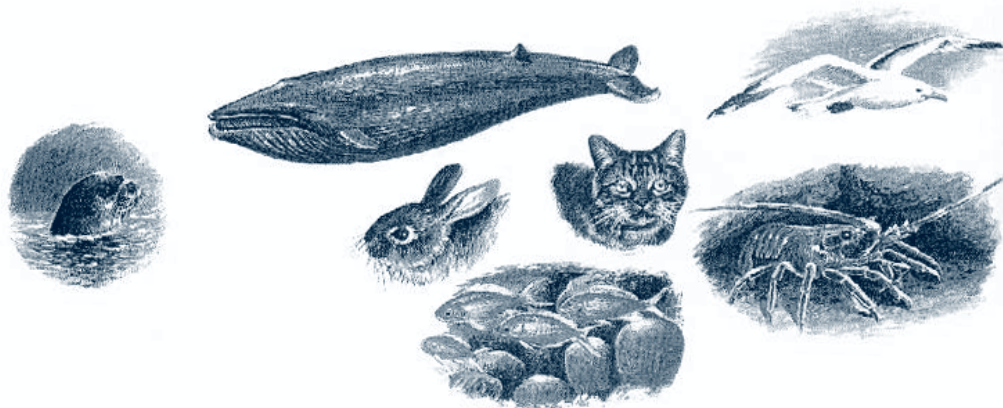
Game board layout with 12 stations (large circles) and connecting paths (small circles). Each station contains a text prompt and a movement instruction.

- Station 1 (Top Right):** Δε βρίσκεις αρκετό φαγητό. / Χάνεις 1 γύρο.
- Station 2 (Middle Left):** Πληγώθηκες από ταχύπλοο σκάφος. / Πρέπει να φέρεις 5, για να σε φροντίσει η mom.
- Station 3 (Middle Right):** Έμπλεξες σε δίχτυα. / Γύρνα 4 θέσεις πίσω.
- Station 4 (Lower Middle Left):** Σε φροντίζουν οι άνθρωποι της mom. / Προχώρα 6 θέσεις.
- Station 5 (Lower Middle Right):** Κοιμάσαι ένα κομμάτι σακούλας. / Γύρνα 3 θέσεις πίσω.
- Station 6 (Bottom Middle Left):** Μυρωτά σου ένα χαιτάδι. / Προχώρα 6 θέσεις.
- Station 7 (Bottom Middle Right):** Έραγες μολυσμένα ψάρια. / Γύρνα 4 θέσεις πίσω.
- Station 8 (Bottom Left):** Ουφ! Πάλι τη γλίτωσα!! / Χρίζεται ξενοδοχείο στην παραλία σου. / Χάνεις 1 γύρο.
- Station 9 (Bottom Center):** Ένας ψαράς σε παραδίδει στη mom. / Κέρδισες!
- Station 10 (Bottom Right):** Έγινε θαλάσσιο πάρκο στην περιοχή σου. / Ρίξε πάλι το ζάρι.

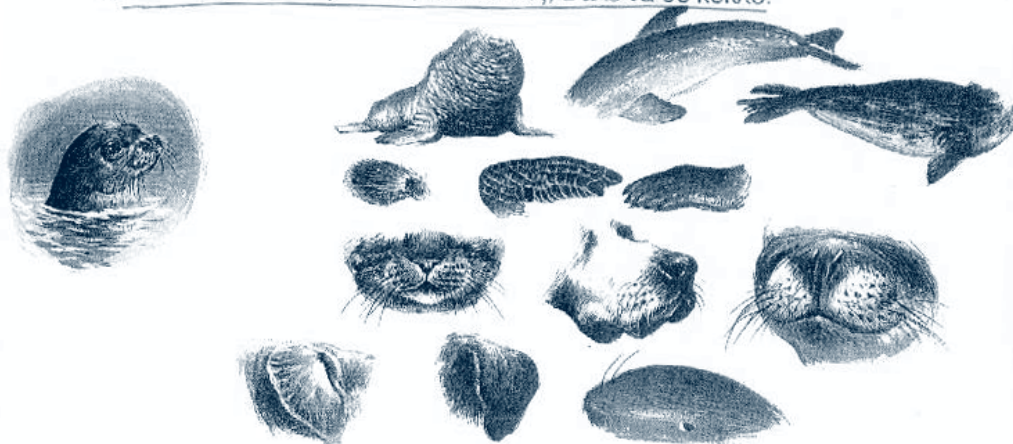

ΤΙ ΕΜΑΘΑ ΓΙΑ ΤΗ Φ_Ο_ΚΙΑ «ΜΟΝΑΧΟΣ»

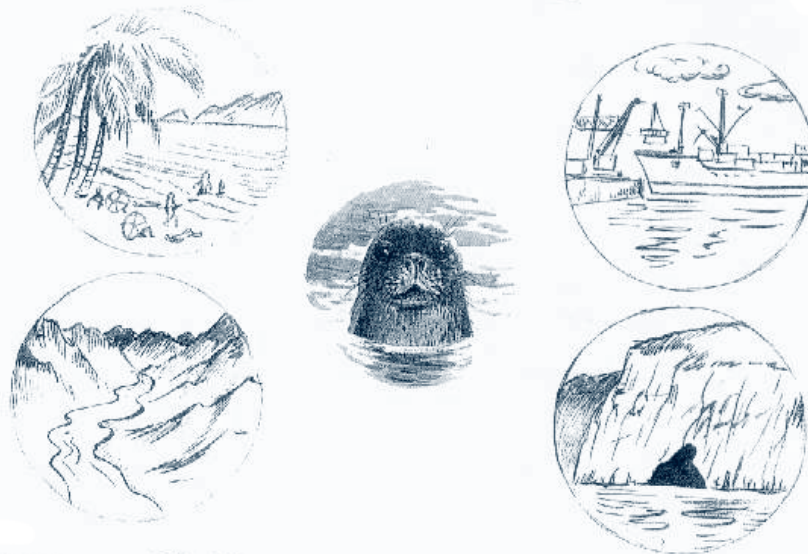
● Βάλε σε κύκλο τα ζώα που ζούνε στο ίδιο περιβάλλον με τη Φώκια.

● Ποια ανήκουν στη Φώκια; Μαντεύεις; Βάλε τα σε κύκλο.

● Πού ζει η Φώκια; Να χρωματίσεις τη σωστή εικόνα.

● Η ακροστοιχίδα της Φώκιας.

Φ ----- / αρχαία πόλη με το όνομά μου

Ω ----- / ζω στα μικρά λιμανάκια και τις παραλίες και όχι στον

Κ ----- / με ονομάζουν και «Φώκια Μοναχό». Πήρα δηλαδή το όνομά μου από τους

Ι --- / τα πτερύγιά μου τα αφήνουν πάνω στην άμμο.

Α ---- / είμαι κι εγώ θηλαστικό και κάθε τόσο παίρνω μίαν

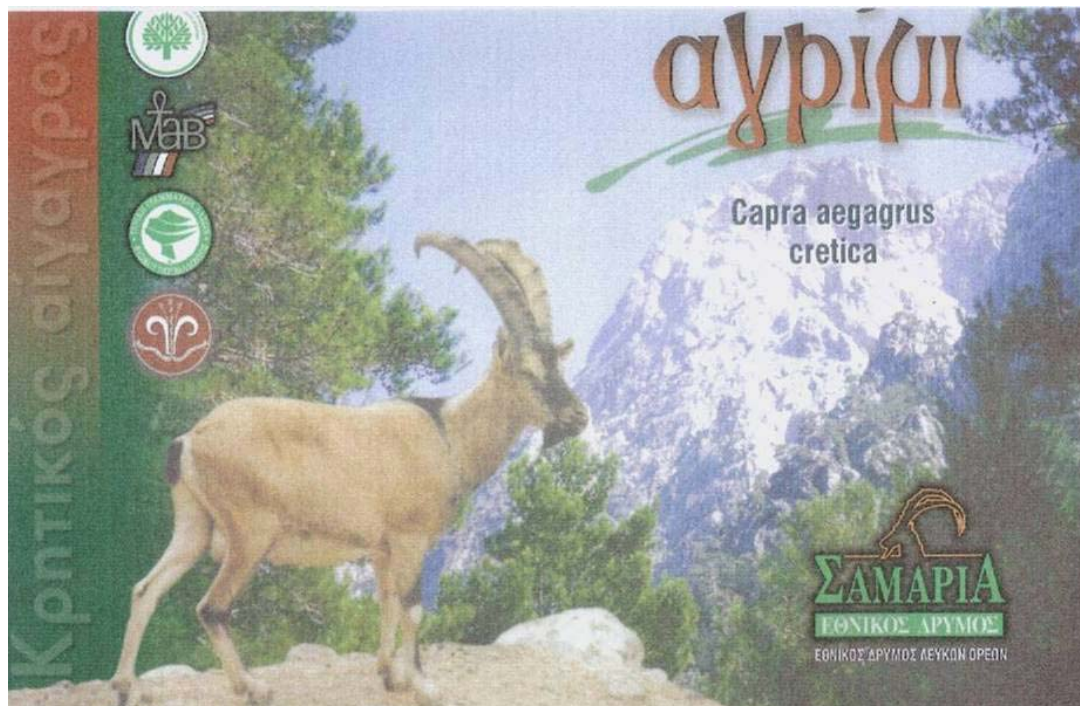
Γιατί η φώκια και οι άλλοι θαλάσσιοι φίλοι της έχουν τόσα παράπονα από τους ανθρώπους;

- Τις σκοτώνουν για να πάρουν το κρέας, το δέρμα ή τη γούνα και το λίπος τους.
- Τις αφήνουν χωρίς σπίτι, αφού καταστρέφουν τις μακρινές στεριές που ζουν.
- Τις αφήνουν να πεθαίνουν από την πείνα, αφού με τα μεγάλα πλοία τους ψαρεύουν χιλιάδες ψάρια.
- Τις δηλητηριάζουν μολύνοντας τα νερά που κολυμπούν, είτε πετώντας στη θάλασσα σκουπίδια είτε ρίχνοντας πετρέλαιο και άλλα απόβλητα.
- Τις αιχμαλωτίζουν και τις εκπαιδεύουν για να διασκεδάσουν, κρατώντας τις μακριά από τα μέρη όπου ζουν.

ΑΓΡΙΜΙ (ΚΡΗΤΙΚΟΣ ΑΙΓΑΓΡΟΣ)

Οι μαθητές εξεπλάγησαν όταν έμαθαν ότι υπάρχουν είδη που παραπέμπουν σε κατοικίδια, όμως είναι άγρια και κινδυνεύουν. Ιδιαίτερο ενδιαφέρον έδειξαν για το αγριοκάτσικο και το αγριόγιδο. Συζητήσαμε τις ομοιότητες και τις διαφορές (ως προς το που βρίσκουμε το κάθε είδος) και ασχοληθήκαμε ιδιαίτερα με το αγρίμι. Συζητήσαμε για το ριζίτικο «Αγρίμια κι αγριμάκια μου», τις απειλές και τους λόγους που οδήγησαν στο σημείο να απειλείται με εξαφάνιση, τη σημασία και το ρόλο των εθνικών δρυμών με αφορμή τον Εθνικό Δρυμό Σαμαριάς. Εξάλλου από έντυπο του δρυμού βρήκαμε και ενδιαφέροντα στοιχεία τα οποία συζητήσαμε εκτενώς.

ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑΚΟ ΥΛΙΚΟ ΚΑΙ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ

Κρητικός αίγαςτος

Αιγίτη Κρητικός αίγαςτος

"Κρητικά ναυ, γιακ οι ύληος γιακ
λάσας το χαμπίλι γιακ
τε σπυρίλιου τε τωρ γυρσίβωλ
έτσι ε' οφισοτενά γιακ"

"Καντάο γαζίλω"

Η κατοικία των αιγίτιν και των σπερσιών
σχηματίζει με τον λαϊκό πυλώδοφο. Το σπυρίλι
η Κρητικός αίγαςτος (αίγας αιγί= κρητικός
αίγας. Ελληνικά) ταυτίζεται με τους σπερσιες
Οκάφιντες), ατθιστους και στυλιανιστους
επιστομίζες, μέλισσες στα άγρια βουνά. Η
μεγέθυνση του σπυρίλιου, η λείψυδα
του, η λείψυδα του να ησπαρμπίε κελίς να
γίνωτα στυλιανό, η ταξίδια και τα
εγυριστοστά μέγατά του, είναι τα
σπορκαμπίουκά του στυλιανό και
στυλιανό μετά από τα "γυζίλι", τιν
εργιστή μοίαν των γυζών των βουών που
επιβάνε.

Το σπυρίλι ανήκει στην τάξη των
αποδοκτινών, ζώων με ζυγό ερθιτό
δαιμόλιον (ομάδα). Η σπυρίλι σπυρίλιον
επιδοκτινών στην Μεσογείο είναι από τιν
εποχή της Παλαιολιθίου, που υπολογίζεται
πριν από 55 εκ. χρόνια.

Εξέλιξη

Η λαιμομηρίκη συστημιακή του κατήλιου
του είναι η εξής :

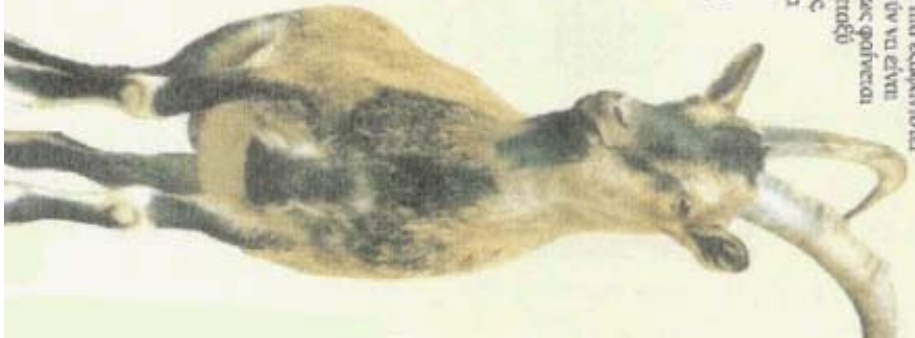
- Boschero: *Amimale* (Zoon)
- Φύλο: *Choroelia* (Oxopoda)
- Υποφύλο: *Vozelozia* (ZoonOxopoda)
- Κλάση: *Mastomalia* (Oxolozonia)
- Τάξη: *Archeochelya* (Agnostochelya)
- Ομοσπονδία: *Bivulvie* (Boschero)
- Εποχή: *Cypria*
- Είδος: *aegegrus*
- Υποείδος: *cretica*

Υπάρχουν διαφορετικές απόψεις σχετικά με
την προέλευση του αιγίτου.

Μερικοί επιστήμονες θεωρούν ότι προήλθε από ημετέρι-
ματέρο ζώα σαρκώδη, μετά από επανωπόσά τους στην
άγρια κατάσταση, χωρίς στα προκροσιστά χρόνια.
Άλλοι άλλοι πιστεύουν ότι το σπυρίλι και η κωσέλια
εξελίχθηκαν παράλληλα σε ξεχωριστά είδη, από κάποιο
κοινό πρόγονο, που έχει μια εξισωνιστική
Τα δύο είδη εξακολούθησαν να είναι
πολύ κοντά γενετικά, όπως φαίνεται
και από το γεγονός ότι μεταξύ
τους υπάρχει υβριδισμός.
Τα παραπάνω ερωτήματα
μπορούν να λυθούν
με σύγχρονες μελέτες
γενετικού υλικού (DNA)
του σπυρίλιου.
Δια είναι απαραίτητα οι
πράξεις διαμορφωτικά
υποείδη, με
διομορφωτικά φυσική
εξέλιξιν:

- *Capra aegagrus cretica*
- *Capra* (Spina)
- *Capra aegagrus plicatus*
(Αγρίμωλος Κουράδωλος)
- *Capra aegagrus
forestalis*
- *Ovis montanus*, *Bosporo*
Alpino, *Ischy*,
Zupia, *Isak*,
Isapria, *Apirevia*,
Apirevia και
Isapria).

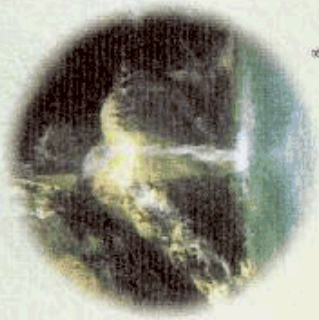

Χαρακτηριστικά

Τα αρσενικά αγρίμια έχουν μεγάλα κέρατα (μέχρι 90 εκ.) κυριά προς τα πίσω. Η ηλικία του ζώου υπολογίζεται εύκολα από τα κέρατα του, γιατί σχηματίζουν ευδιάκριτους επίσιους δακτυλίους. Τα αρσενικά έχουν χαρακτηριστικό γένη, που μερικές φορές υπάρχει και στα θηλυκά.

Το τριχώμα του είναι καστανο-κόκκινο και κοντό στα διάκρια του καλοκαιριού ενώ το χειμώνα γίνεται κατανόμιτρο και πυκνότερο. Τα πολύ ώριμα αρσενικά έχουν πιο ανοικτές λευκότερες αποχρώσεις με την ηλικία. Στη ράχη, μια μαύρη γραμμή εκτείνεται από τον αυχένα μέχρι το πάνω μέρος της ουράς, ενώ στους ώμους διασπαρτώνεται με μια άλλα γραμμή που φτάνει μέχρι την κοιλά. Επίσης με άλλα σχέδια υπάρχουν στα μπροστινά μέρη των ποδιών. Τα θηλυκά αγρίμια (σανίδες) έχουν μικρότερο μέγεθος από τα αρσενικά ενώ ο χρωματισμός τους δεν μεταβάλλεται σημαντικά με την εποχή του έτους και την ηλικία.

8

Βιότοπος

"Στα δροσινιάσουν τα λαγγά
Και βουσιέψει ο ήλιος
Βόσκωστε αγρίμια βόσκωστε
Αγιοί δροσολογιάτε!"

Μέχρι τις αρχές του εικοστού αιώνα το αγρίμι ζούσε στα φιά κύρια αρσενικά συγκροτήματα της Κρήτης (Λευκά Όρη, Ψιλορείται και Δίκτι). Σήμερα έχει περιορισθεί στα Λευκά Όρη με κάποιες αναφορές για σπάνιες εμφανίσεις στον Ψιλορείται. Ο φυσικός βιότοπος του αγριμού είναι αρσενικές περιοχές ιδιαίτερα φρυγανώτοποι και βραχώδεις σπηλιές. Προτιμά περιοχές κοντά σε δάση κοινοφόρων (κυπαρίσσια και πεύκα) και τοποθεσίες με μεγάλη κλίση (πάνω από 30%) και έντονη παρουσία βράχου (30%). Σχηματίζει ομάδες 2-5 ατόμων, ενώ τα αρσενικά είναι συνήθως μοναχικά. Υπάρχει ιεραρχία στην κοινωνικά τους οργάνωση, με ηγέτες τα

Ζευγάρισμα - Αναπαραγωγή

Το αγρίμι ζευγαρώνει τέλη Οκτωβρίου με αρχές Νοεμβρίου, ενώ γεννά 1 μέχρι 2 μικρά (Απρίλιο με Μάιο). Τα αρσενικά αγρίμια ορμάζουν αναπαραγωγικά στα 4-5 χρόνια, ενώ τα θηλυκά στα 2-3. Τα όριμα αρσενικά παλεύουν για το θηλυκό της επιλογής τους, με τον νικητή που επικράτησε να σχηματίζει "καρέμ" με δύο ή περισσότερες θηλυκές.

αρσενικά από ενός έτους και πάνω σε όλα τα θηλυκά, ανεξάρτητα από ηλικία και μέγεθος. Ζει 10-15 χρόνια. Η τροφή του είναι κυρίως ποώδη φυτά και φρυγανιά βλάστοι θάμνων, αλλά σε περιόδους έλλειψής τους, δοκιμάζει τα περισσότερα φυτά στο βιότοπό του εκτός από τα ανκαθάρτα και δηλητηριώδη. Αντέχει στη δίψα ενώ μπορεί να επιβιώσει πίνοντας θαλασσινό νερό για αρκετές ημέρες.

500 ΛΟΛΙΟ 500 ΛΟΛΙΟ

Στο κρυπτόλεξο του «αγριμιού»

έχουν κρυφτεί οι λέξεις του πλαισίου. Μπορείς να τις

βρεις;

Κρήτη, κέρατα, αγρίμι, προστασία, γένη, Λευκά όρη,
σπηλιά, θάμνοι, ταχύτητα, εξαφάνιση,
θαλασσινό, χαρέμι, λαθροθηρία, ζώο, φυτά

Σ	Σ	Κ	Ρ	Η	Τ	Η	Φ	Γ	Ε	Ν	Ι
Π	Ρ	Ο	Σ	Τ	Α	Σ	Ι	Α	Λ	Ν	Λ
Τ	Α	Σ	Π	Λ	Χ	Α	Ρ	Ε	Μ	Ι	Ε
Θ	Α	Ι	Η	Γ	Υ	Ρ	Χ	Φ	Α	Ι	Υ
Α	Γ	Ι	Λ	Γ	Τ	Τ	Φ	Υ	Τ	Α	Κ
Μ	Ρ	Τ	Ι	Δ	Η	Ρ	Ζ	Ω	Ο	Λ	Α
Ν	Ι	Φ	Α	Ε	Τ	Λ	Ν	Α	Ε	Ι	Ο
Ο	Μ	Θ	Α	Λ	Α	Σ	Σ	Ι	Ν	Ο	Ρ
Ι	Ι	Ρ	Ε	Ξ	Α	Φ	Α	Ν	Ι	Σ	Η
Φ	Λ	Α	Θ	Ρ	Ο	Θ	Η	Ρ	Ι	Α	Χ
Ρ	Α	Ρ	Κ	Ε	Ρ	Α	Τ	Α	Λ	Χ	Ω

ΣΚΥΡΙΑΝΟ ΑΛΟΓΑΚΙ

Όπως και με το αγρίμι, έκπληξη ένωσαν τα παιδιά και για είδη αλόγων που είναι απειλούμενα και προστατευόμενα.

Η ενασχόλησή μας με το σκυριανό αλογάκι ξεκίνησε αφού διαβάσαμε το βιβλίο της Alike Steen «Το αλογάκι» (εκδ. Παπαδόπουλος).

Ενημερωθήκαμε ότι οι εκδόσεις Παπαδόπουλος σε συνεργασία με το Δήμο Σκύρου πραγματοποιεί πρόγραμμα ενημέρωσης και ευαισθητοποίησης για το αλογάκι και θελήσαμε να το παρακολουθήσουμε. Πράγματι, ήρθε στο σχολείο μας εμψυχωτής των εκδόσεων, ο οποίος μέσα από διάφορες δραστηριότητες και παιχνίδια που απολαύσαμε κατόρθωσε να μας μεταδώσει τις πληροφορίες που είχαμε ανάγκη για να κατανοήσουμε πληρέστερα την ανάγκη διάσωσης ενός τόσο αρχαίου και αγαπητού είδους.

ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑΚΟ ΥΛΙΚΟ

ΤΟ ΣΚΥΡΙΑΝΟ ΑΛΟΓΑΚΙ

Στη Σκύρο ζει ένα μικρόσωμο άλογο που το ύψος του είναι περίπου 90 έως 110 εκατοστά του μέτρου. Το άλογο αυτό είναι μια σπάνια ράτσα και δεν υπάρχει σε κανένα άλλο μέρος του κόσμου. Το γεγονός αυτό το κάνει πολύτιμο ζωικό είδος και παρουσιάζει μεγάλο επιστημονικό ενδιαφέρον.

ΤΑ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΤΗΣ ΡΑΤΣΑΣ

Πρόκειται για ένα μικροκαμωμένο και λεπτοκόκαλο ζώο. Το κεφάλι του είναι κάπως χοντρό, αλλά με μεγάλα έξυπνα μάτια και μεγάλα ρουθούνια. Ο λαιμός είναι πολύ δυνατός και χοντρός. Η χαίτη του είναι μακριά και πλούσια με ένα χρώμα πάντα πιο σκούρο από το δέρμα και

με ανακατωμένες ασημένιες τρίχες. Το κορμί είναι ορθογώνιο, τα πόδια λεπτά, γερά και νευρώδη και η ουρά είναι τοποθετημένη χαμηλά, όπως στα γαϊδούρια, πολύ πυκνή και φτάνει ως τη γη. Τα χρώματα των Σκυριανών αλόγων είναι διάφορες αποχρώσεις του καστανού και του κοκκινόφαιου και σπανιότερα το λευκό ή το γκριζόφαιο. Σίγουρα τα Σκυριανά άλογα δεν πρέπει να αναφέρονται σαν πόνυ (pony). Τα πόνυ, που είναι μικρά και κοντόχοντρα, αποτελούν τελείως διαφορετική ράτσα αλόγου.

Η τροφή των αλόγων είναι αγριόχορτα, αλλά και διάφορα φυτά. Τρώνε θυμάρι, διάφορους θάμνους και φύλλα που πέφτουν απ' τις αγριελιές, τα σφενδάμια και τις βελανιδιές. Σε δύσκολους καιρούς τρώνε ό,τι βρουν, ακόμα κι αγκάθια και κλαδιά. Αν δεν πέσει πολύ χιόνι και μεγάλη παγωνιά, τα πιο πολλά βγάζουν το χειμώνα. Συχνά όμως το χιόνι

σκεπάζει τα πάντα και τότε σπάζουν τον πάγο με τις οπλές τους για τροφή και νερό, μασούν τις χαιίτες και τις ουρές τους, κόβουν με τα δόντια φλούδες από τα δένδρα και τις τρώνε. Όταν ξεσπάσει χιονοθύελλα, συχνά σκοτώνονται πέφτοντας σε γκρεμούς στην προσπάθειά τους να κατέβουν χαμηλότερα ψάχνοντας φυσικό καταφύγιο. Τα άλογα ζουν σε μικρές αγέλες. Κάθε αγέλη έχει το δικό της λημέρι και στην πραγματικότητα αποτελείται από άλογα της ίδιας οικογένειας.

Ο ΚΙΝΔΥΝΟΣ ΕΞΑΦΑΝΙΣΗΣ – ΟΙ ΑΙΤΙΕΣ

Τις τελευταίες δεκαετίες το Σκυριανό άλογο κινδυνεύει να εξαφανιστεί. Άλλοτε στη Σκύρο καλλιεργούσαν περισσότερη έκταση γης. Τα άλογα είχαν μπόλικη τροφή ύστερα από το αλώνισμα για να τραφούν καλά το καλοκαίρι και να μπορέσουν να αντέξουν το χειμώνα. Σε ορισμένες περιπτώσεις τα χρησιμοποιούσαν για μεταφορές, για καβάλα και για να αλέθουν τις ελιές, στο πρώτο στάδιο για να γίνει το λάδι.

Αυτό ήταν το σύστημα διαχείρισης που ίσχυε παλιότερα και που εξασφάλιζε την ανέξοδη διατήρηση των αλόγων για τους ιδιοκτήτες.

Βέβαια τους βαρείς χειμώνες στο Βουνό υπήρχαν απώλειες. Τα αλογάκια σ' αυτή την περιοχή υποφέρουν πραγματικά. Πολλά

αδυνατίζουν, ψοφούν και αντιμετωπίζουν μεγάλο πρόβλημα όταν γεννούν. Πολλά πουλάρια ψοφάνε μόλις γεννηθούν γιατί η κακοκαιρία δημιουργεί δύσκολες συνθήκες. Αυτές οι απώλειες δεν αναπληρώνονταν από την αναπαραγωγή, γι' αυτό και συνεχώς ο αριθμός των αλόγων μειωνόταν.

Υπάρχουν όμως και άλλοι λόγοι που επιτάχυναν αυτή τη μείωση του αριθμού των αλόγων σε σημείο που το είδος πραγματικά να απειληθεί με εξαφάνιση. Ας δούμε αυτούς τους λόγους:

- α) Η εκμηχάνιση της γεωργίας.
- β) Η έλλειψη κινήτρων για τους ιδιοκτήτες.
- γ) Η υπερβόσκηση.
- δ) Η αδιαφορία των αρμοδίων.
- ε) Προσπάθειες αλλοίωσης της ράτσας

ΠΡΟΣΠΑΘΕΙΕΣ ΣΩΤΗΡΙΑΣ

Ο Αγροτικός Ιππικός Όμιλος που υπήρξε πριν από καιρό και για μερικά χρόνια στη Σκύρο, προσπάθησε να ξαναζωντανέψει το ενδιαφέρον των χωριανών για τα άλογα. Η κατάσταση τα τελευταία χρόνια είναι οπωσδήποτε πολύ καλύτερη απ' ό,τι στο παρελθόν. Η Δ.Ε.Τ.Α.Σ. (Δημοτική Επιχείρηση Τοπικής Ανάπτυξης Σκύρου), εκτός από τις άλλες δραστηριότητές της, ασχολείται και με τα αλογάκια. Οι αρχικοί στόχοι είναι η αύξηση του αριθμού των αλόγων και η γνωριμία του κόσμου με

το Σκυριανό άλογο. Μακροπρόθεσμα ο στόχος είναι να βρεθεί τρόπος ώστε τα αλογάκια να ζήσουν προστατευμένα σε φυσικό περιβάλλον. Ο Δήμος Σκύρου έχει παραχωρήσει έκταση για να δημιουργηθεί δρυμός, περιφραγμένο δηλαδή κτήμα, όπου τα άλογα θα ζουν κατά ομάδες όπως στο Βουνό, θα κυκλοφορούν και θα αναπαράγονται ελεύθερα, σε μερικά ελεγχόμενες συνθήκες (τροφή, έλεγχος ασθενειών, κ.λπ.).

Αξίζει να σημειωθεί ότι το Σκυριανό αλογάκι έχει συμπεριληφθεί στα προστατευόμενα είδη της Ελλάδας, όπως η θαλάσσια χελώνα *Caretta caretta* και η μεσογειακή φώκια *Monachus monachus*.

ΕΛΑΦΙΑ

Από τα πολλά είδη αποφασίσαμε να ασχοληθούμε με το κόκκινο ελάφι (λόγω της πρόσφατης πυρκαγιάς στην Πάρνηθα και τις κατοπινές που ζήσαμε μέχρι σχεδόν έξω από τα σπίτια μας, στην Πεντέλη, την Ανθούσα, τον Υμηττό, την Παλλήνη, το Γέρακα και τα Γλυκά Νερά) και το πλατόνι της Ρόδου.

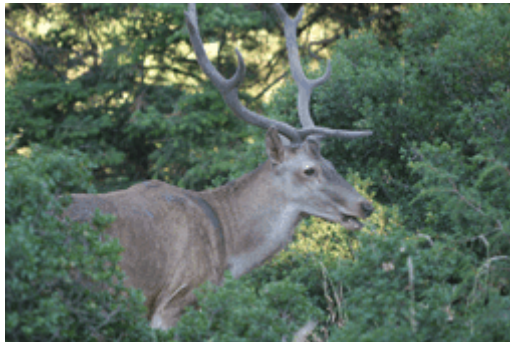
Μέσα από πληροφοριακό υλικό, κατασκευές και παιχνίδια, ενημερωθήκαμε σε ικανοποιητικό βαθμό και ευαισθητοποιηθήκαμε για την ανάγκη προστασίας και διάσωσης κάθε είδους ζώου και την τεράστια σημασία προστασίας των εθνικών δρυμών στη χώρα μας.

ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑΚΟ ΥΛΙΚΟ ΚΑΙ ΦΥΛΛΑ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

ΤΟ ΚΟΚΚΙΝΟ ΕΛΑΦΙ

Το κόκκινο ελάφι είναι ο πρωταγωνιστής της πανίδας στον Εθνικό Δρυμό Πάρνηθας. Ζει και αναπαράγεται σε φυσικό περιβάλλον. Γενικά στην χώρα μας έχουν μείνει μόλις δύο μεγάλοι πληθυσμοί του είδους αυτού, ένας στην Ροδόπη και ο μεγαλύτερος βρίσκεται στην Πάρνηθα, όπου υπολογίζεται ότι υπάρχουν πάνω από 500 άτομα. Για την προστασία του είχε ιδρυθεί εκτροφείο στη θέση Παλαιοχώρι, έκτασης 300 στρεμμάτων, το οποίο όμως καταστράφηκε στη Μεγάλη Φωτιά.

Η ονομασία κόκκινο οφείλεται στο καφέ-κόκκινο χρώμα του τριχώματος και έχει δοθεί στο ελάφι αυτό, για να ξεχωρίζει από το άλλο είδος ελαφιού της Ελλάδας, το πλατόνι. Το κόκκινο ελάφι υπάρχει σε όλη την έκταση του Δρυμού. Τον χειμώνα κατεβαίνει σε περιοχές με μικρότερο υψόμετρο για αναζήτηση τροφής. Το φθινόπωρο, που είναι η περίοδος αναπαραγωγής του, οι φωνές των ενήλικων αρσενικών που καλούν τα θηλυκά, ακούγονται σε όλο το βουνό.

Το θηλυκό ελάφι δεν έχει κέρατα και γεννάει την άνοιξη συνήθως ένα μικρό. Το νεαρό ελάφι φέρει άσπρες βούλες, οι οποίες χάνονται όσο μεγαλώνει. Τα αρσενικά μόνο έχουν κέρατα, που όταν βγαίνουν έχουν ένα βελούδινο περίβλημα, το οποίο προσπαθούν να αποβάλλουν τρίβοντας τα κέρατά τους στα δέντρα. Όταν τα κέρατα αναπτυχθούν τελείως, πέφτουν και βγαίνουν νέα κάθε χρόνο.

Το ελάφι είναι φυτοφάγο ζώο και τρέφεται κυρίως με πόες, νεαρά κλαδιά από θάμνους και δένδρα, καρπούς, φρούτα και μανιτάρια. Παραμένει κοντά σε πηγές και ρέματα και του αρέσουν πολύ οι λάσπες, στις οποίες κυλιέται για να αποβάλλει τα παράσιτα.

Από την πρόσφατη πυρκαγιά βρέθηκαν απανθρακωμένα 18 ελάφια, αριθμός σχετικά μικρός σε σύγκριση με το συνολικό πληθυσμό τους. Η μεγαλύτερη ζημιά που έγινε εξαιτίας της πυρκαγιάς σε σχέση με την άγρια πανίδα είναι η καταστροφή σημαντικών βιοτόπων των μεγάλων κυρίως θηλαστικών (ελάφια, ζαρκάδια, αίγαγροι, κλπ.), με αποτέλεσμα την αναγκαστική μετακίνηση μέρους των πληθυσμών τους σε περιοχές λιγότερο ευνοϊκές για εύρεση τροφής, καταφυγίων και φυσικής ηρεμίας και ασφάλειας. Γίνεται προσπάθεια να απαγορευθεί το κυνήγι στις περιοχές αυτές.

ΕΛΑΦΙ

Περιγραφή: Είναι το μεγαλύτερο ελαφοειδές της χώρας μας. Έχει σώμα επίμηκες και στενό μήκους 2 μ. και ύψους 1,5 μ. το βάρος του μπορεί να φτάσει τα 300 κιλά. Έχει μακρύ λαιμό, πλατύ στήθος και σκέλη ψηλά και δυνατά. Το θηλυκό είναι μικρότερο από το αρσενικό. Στα ενήλικα άτομα το τρίχωμα το καλοκαίρι είναι κοντό και έχει χρώμα καστανό, ενώ το χειμώνα είναι μακρύτερο και παίρνει κάποια γκριζα απόχρωση . Η ουρά είναι πολύ μικρή και έχει κιτρινωπό χρώμα όπως και η κοιλιά και το εσωτερικό των ποδιών του.

Βιότοπος: Είδος που ζει στα δάση κυρίως πλατύφυλλων ή και μικτά μακριά από ανθρώπινες δραστηριότητες. Το καλοκαίρι ανεβαίνει στις ψηλές κορυφές των βουνών ενώ το χειμώνα κατεβαίνει χαμηλότερα.

Τροφή: Φύλλα και κλαδιά δρυός, καστανιάς, οξιάς, ιτιάς, βάλτου, πόες. Τα δένδρα και οι θάμνοι έχουν μεγαλύτερη σπουδαιότητα το χειμώνα ενώ τα ποώδη φυτά το καλοκαίρι και την άνοιξη. Τρέφεται επίσης και με γεωργικά είδη.

Συνήθειες: Κοινωνικό είδος και ζει σε αγέλες, τα αρσενικά σχηματίζουν ανεξάρτητες αγέλες, ενώ τα θηλυκά συνοδεύονται πάντοτε από τα μικρά τους ηλικίας 1-3 χρονών. Οι δύο αυτές ομάδες έχουν διαφορετικό τρόπο κοινωνικής οργάνωσης. Στις ομάδες των θηλυκών την ηγεσία έχει το πιο ηλικιωμένο άτομο και είναι υπεύθυνο για την προστασία των υπολοίπων, έτσι όταν εμφανιστεί ένας κίνδυνος προειδοποιεί με κραυγές και τότε η αγέλη τρέπεται σε φυγή με οργανωμένο τρόπο. Ο αρχηγός οδηγεί την ομάδα ενώ το δεύτερο ισχυρότερο μένει τελευταίο. Στις αρσενικές αγέλες έχουμε μια απλή συνάθροιση χωρίς καμιά οργάνωση και φυσικά τυχαίο διασκορπισμό σε περίπτωση κινδύνου.

Αναπαραγωγή: Συνήθως από 15 Σεπτέμβρη ως 15 Οκτώβρη γίνονται σημαντικές αλλαγές στις αγέλες. Τα αρσενικά διαλέγουν κατάλληλες θέσεις αναπαραγωγής τις οποίες και σημαδεύουν καλά, έπειτα με συνεχείς και έντονες κραυγές προσπαθούν να προσελκύσουν θηλυκά για να σχηματίσουν το χαρέμι τους.

Τα αρσενικά δίνουν μάχες για την κατοχή της γαμήλιας περιοχής από άλλα αρσενικά που προσπαθούν να τη καταλάβουν. Υπερασπίζοντας την περιοχή τους συχνά δίνουν πολύ σκληρές μάχες οι οποίες μπορεί να καταλήξουν στον θάνατο του ενός και σπανιότερα και των δύο όταν μπλέκονται τα κέρατά τους και πεθαίνουν από εξάντληση ή φυσικούς εχθρούς. Ο αριθμός των θηλυκών σε κάθε χαρέμι είναι 8-10 και μερικές φορές μπορεί να φτάσει 25-50. Κατά την εποχή αυτή ο λαιμός του αρσενικού διογκώνεται σχηματίζοντας την γνωστή «χαίτη».

Μετά το τέλος της αναπαραγωγής τα αρσενικά είναι πολύ εξαντλημένα και φροντίζουν να τραφούν καλά για να ανακτήσουν τις δυνάμεις τους, τα θηλυκά ξαναδημιουργούν τις παλιές αγέλες.

Η περίοδος εγκυμοσύνης διαρκεί 8 – 8 1/2 μήνες και τα μικρά που είναι ένα και σπανιότερα δύο γεννιούνται τέλος Μαΐου ή αρχές Ιουνίου. Ζει 12-

15 χρόνια. Το θηλυκό του, που δεν έχει κέρατα, γεννά μια φορά το χρόνο (κάθε 10 μήνες) 1 ως 2 ελαφάκια που τα θηλάζει και τα αγαπά πολύ. Το ζευγάρι είναι τόσο αγαπημένο μεταξύ του που αν τύχει να σκοτωθεί το ένα, το άλλο είναι δυνατό να πεθάνει από λύπη και μαρασμό, έχοντας περιπλανηθεί πολλές μέρες.

Χαρακτηριστικά: Σημαντικό γνώρισμα είναι τα κλαδοκέρατα που υπάρχουν μόνο στα αρσενικά. Το μήκος φτάνει το 1 μ. Τα πρώτα κέρατα εμφανίζονται σε ηλικία 8 μηνών έχουν μήκος 25-30 εκατ. είναι χωρίς διακλαδώσεις και καλύπτονται από λεπτό βελούδινο στρώμα. Στην αρχή είναι μαλακά, αργότερα όμως σκληραίνουν (ξηραίνονται) και απορρίπτεται το βελούδινο περίβλημα. Προκειμένου να απορρίψει το περίβλημα αυτό τρίβει τα κέρατα σε κορμούς δένδρων και θάμνων με αποτέλεσμα να τα αποφλοιώνει και να προκαλεί ζημιές. Μετά το πέσιμο των κεράτων δημιουργείται ελαφρά αιμορραγία η οποία επουλώνεται.

Μέχρι την ηλικία των 5-6 χρόνων ο αριθμός των διακλαδώσεων μπορεί να αποτελέσει στοιχείο μέτρησης της ηλικίας, για μεγαλύτερες ηλικίες όμως η μέθοδος είναι ανασφαλής.

Αισθήσεις: Καλή ακοή, όσφρηση και όραση.

Εχθροί: Λύκος και για τα μικρά, γηραιά, ασθενικά άτομα η αγριόγατα και η αλεπού. Έχει εχθρούς όλα τα αρπακτικά ζώα και τον άνθρωπο. Το μόνο όπλο για την άμυνά του είναι το γρήγορο τρέξιμό του και οι οξύτατες αισθήσεις του. Το κυνηγούν για το νοστιμότατο και ευκολοχώνευτο κρέας του, που είναι ανεκτίμητο για τους αρρώστους. Επίσης για το δέρμα του που χρησιμοποιείται για ενδύματα και κάθε λογής δερμάτινα είδη. Τα κέρατά του είναι πολύτιμα για την κατασκευή λαβών διάφορων αντικειμένων (πιρουιτών, μαχαιριών, μπαστουιτών κλπ.) καθώς και για κόλλα και ζελατίνα.

Το ελάφι αναφέρεται από το λαό στα τραγούδια και τις παροιμίες του (για την αγάπη της μάνας ελαφίνας στα μικρά της, για την ομορφιά και αθώα γλυκύτητα των ματιών τους καθώς και το λεπτό ευλύγιστο σώμα τους, ώστε μια όμορφη γυναίκα να τη λένε «ελαφίνα». Επίσης και στη μυθολογία αναφέρεται σε σχέση με τη θεά Άρτεμη, θεά του κυνηγιού. Όλα αυτά δείχνουν πως το ελάφι είναι αγαπημένο ζώο του λαού από παλιά.

Οι Δώδεκα άθλοι του Ηρακλή

Άθλος τρίτος: Το ελάφι της Κερύνειας με τα χρυσά κέρατα

Το ελάφι της Κερύνειας με τα χρυσά κέρατα, κύπελλο 480 π.Χ.

Η τρίτη αποστολή του Ηρακλή ήταν να φέρει ζωντανή την ελαφίνα της Κερύνειας, το αγαπημένο ζώο της θεάς Αρτέμιδος, με τα χρυσά κέρατα και τις ασημένιες οπλές, η οποία έβοσκε στο βουνό Αρτεμίσιο, πενήντα μίλια απόσταση από τις Μυκήνες.

Ο Ηρακλής προσπαθούσε ένα ολόκληρο χρόνο να πιάσει την ελαφίνα, αλλά δεν μπορούσε. Τελικά, την λάβωσε δίπλα σε ένα ρυάκι με το τόξο του και την έπιασε.

Η θεά Άρτεμις ήταν πολύ εξαγριωμένη στην αρχή, και ο Ηρακλής της εξήγησε, ότι δεν είχε κανένα λόγο να βλάψει το αγαπημένο της ζώο και ότι εκτελούσε την εντολή του βασιλιά Ευρυσθέα. Τα λόγια του Ηρακλή καθησύχασαν την θεά και τον άφησε να μεταφέρει το ελάφι στις Μυκήνες.

Η θεά Άρτεμις με ελάφι και πάνθηρα, από τον κρατήρα του Κλειτία, 570-560 π.Χ.